

การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตเพชรมงกุฎ

ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)



นางสาววารีย์ คัมพลากร

003656

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
แผนกวิชาภาษาไทย

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

I 17350128

AN ANALYTICAL STUDY OF LILIT PHETCH MONGKUT

BY CHAO PHRAYA PHRA KHLANG (HON)

MISS VAREE TANTHULAKORN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

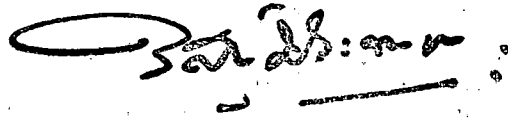
Department of Thai Language

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต



(ศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

... ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร)

... ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. รมยะนันท์)

... ศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี เข้มนักดา กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี เข้มนักดา)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ศาสตราจารย์ ดร. รมยะนันท์

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ผลผลิตเพชรมงกุฏของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)
โดย นางสาววารีย์ ศันตลากร
แผนกวิชา ภาษาไทย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลิลิตเพชรมงกุฏของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

ชื่อ นางสาววารี ศันฑุลากร

แผนกวิชา ภาษาไทย

ปีการศึกษา 2520



บทคัดย่อ

ลิลิตเพชรมงกุฏเป็นผลงานของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) กวีเอกแห่งสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เมื่อครั้งที่ดำรงตำแหน่งเป็นหลวงสรวิชิต ความไพเราะของลิลิตเพชรมงกุฏอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง เป็นเหตุให้เรื่องนี้ไม่มีใครได้รับการกล่าวขวัญถึงมากนัก วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีจุดประสงค์จะเสนอคุณค่าของลิลิตเพชรมงกุฏโดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้แบ่งออกได้เป็น 7 บท บทที่ 1 เป็นบทนำ บทที่ 2 เป็นงานนิพนธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บทที่ 3 คือ การสอบทานลิลิตเพชรมงกุฏฉบับพิมพ์กับต้นฉบับตัวเขียนและพบว่าลิลิตเพชรมงกุฏฉบับพิมพ์ยังมีข้อผิดพลาดบางประการ บทที่ 4 เป็นการสืบหาที่มาของนิทานเรื่องเพชรมงกุฏจากนิทานชุดเวทาคาพย์อุจวิศิตฉบับต่าง ๆ และลงความเห็นว่าคุณค่าของลิลิตเพชรมงกุฏน่าจะได้แก่เวทาคาพย์อุจวิศิตที่ปรากฏในพดด้วงกถามัญศรีของเกษมเมษทร บทที่ 5 เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์ในด้านลักษณะการแต่ง บทที่ 6 เป็นการวิเคราะห์โครงเรื่อง แก่นเรื่อง และตัวละครสำคัญโดยใช้แนววรรณคดีวิจารณ์แบบตะวันตก บทที่ 7 เป็นข้อสรุปและขอเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ได้พบสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับลิลิตเพชรมงกุฏหลายอย่าง เป็นที่น่างานชิ้นนี้ถึงจะไม่เข้าขั้นงานที่ดีเกินยอดเยี่ยม เพราะว่าผู้แต่งยังอยู่ในวัยเยาว์และมีประสบการณ์น้อย แต่ก็มีลักษณะบางประการที่แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งจะประสบความสำเร็จ

ต่อไปในอนาคต สิทธิเพชรมงกุฏนั้นไม่อาจจะถือได้ว่าเป็นวรรณคดีสิริคติชั้นเอกของไทย ตามมาตรฐานที่นิยมกันก็จริง แต่เมื่อพิจารณาโดยหลักการวิจารณ์วรรณคดีแบบใหม่แล้ว ก็นับได้ว่าเป็นงานที่ดีเด่นชิ้นหนึ่ง นอกจากนี้ สิทธิเพชรมงกุฏยังเป็นตัวอย่างของการ คัดแปลงนิทานต่างประเทศมาแต่งเป็นวรรณคดีไทยโดยมิได้ทำให้ความหมายและเนื้อเรื่อง เดิมผิดแผกไปอีกด้วย



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title An Analytical Study of Lilit Phetch Mongkut
 by Chao Phraya Phra Khlang (Hon)

Name Miss Varee Tanthulakorn

Department Thai Language

Academic Year 1977

ABSTRACT

Lilit Phetch Mongkut was composed by Chao Phraya Phra Khlang (Hon), an eminent poet of the early Ratanakosin Period, at that time, he was Luang Soravichit. Aesthetically speaking, it is a work of average value. Thus it receives very little attention. This thesis is an attempt to bring forward the value of Lilit Phetch Mongkut by means of a descriptive analysis.

The thesis is divided into 7 chapters. Chapter I is the introductory part. Chapter II makes references to the works of Chao Phraya Phra Khlang (Hon). Chapter III deals with the verification of the published edition of Lilit Phetch Mongkut by way of comparing it to the manuscripts. It is found that the published edition is inaccurate. Chapter IV traces the origin of the Phetch Mongkut story back to various versions of *Vetālapañcavinsati* : a collection of Sanskrit tales, and points out that Ksemendra's version, which appeared in *Brhatkathāmañjarī*, is the closest analogue. Chapter V presents an analytical study of the style of the poetical composition. Chapter VI applies the western methods of literary criticism to the plot, the theme, and the principal characters. Chapter VII consists of the conclusion and some suggestions for further studies.

The research reveals several remarkable points concerning Lilit Phetch Mongkut. First of all, although it is not one of the highly exquisite works because the poet was quite young and inexperienced at that time, it displays certain traits of the poet's character that promised a great success in the future. It is true that Lilit Phetch Mongkut can not be regarded as a masterpiece of Thai literature, yet it is an outstanding work as far as the modern way of literary criticism is concerned. Lastly, Lilit Phetch Mongkut is also a good example of how a foreign tale can be adapted into Thai poetry without losing its meaning and integrity.



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มติกรรมการประกาศ



วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของศาสตราจารย์วัชร รมะนั้นนท์ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งได้ให้ความเอาใจใส่และกำลังใจแก่ผู้วิจัยในการค้นคว้าทุกขั้นตอน ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมคาย นิลประภัสสร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แยมันตคา ซึ่งได้ตรวจแก้วิทยานิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์ขึ้น

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้รับความเอื้อเฟื้อจากอาจารย์หลายท่านในแผนกวิชาภาษา ตะวันออก อาทิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิสุทธ บุษยกุล และอาจารย์ทัศนีย์-สินสกฤต ในการให้ ยืมหนังสือ ให้คำอธิบายในบางเรื่อง ตลอดจนแปลข้อความบางตอนจากภาษาสันสกฤตให้ ทำให้งานค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีสันสกฤตสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบ พระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

ในที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติที่ให้ความร่วมมือในการค้นคว้า เอกสารตัวเขียนด้วยดี

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
วิธีดำเนินการวิจัย	6
2 งานนิพนธ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน)	7
3 การสอบทานต้นฉบับตัวเขียนของลิลิตเพชรมงกุฎ	29
4 การวิเคราะห์ที่มาของลิลิตเพชรมงกุฎ	52
1. การวิเคราะห์นิทานเรื่องใหญ่	54
1.1 การวิเคราะห์ตัวละคร	56
1.2 การวิเคราะห์การดำเนินเรื่อง	56



2.	การวิเคราะห์นิทานเรื่องย่อย	59
2.1	การเปรียบเทียบในประเด็นใหญ่	64
2.1.1	ตัวละคร	65
2.1.2	การดำเนินเรื่อง	68
2.2	การเปรียบเทียบในประเด็นปลีกย่อย	101
2.2.1	ตัวละคร	102
2.2.2	ปรีศนาของนางเอก	107
3.	การสรุปผลการวิเคราะห์	123
5	การวิเคราะห์ผลิตเพชรมงกฎในค่านิยมและการแต่ง	126
1.	วิธีแต่ง	126
2.	ท่วงทำนองการแต่ง	130
3.	ศิลปะการแต่ง	137
3.1	การใช้คำ	137
3.1.1	การใช้คำที่เหมาะสมกับความ	138
3.1.2	การใช้คำเพื่อความไพเราะ	139
3.2	สำนวนโวหาร	144
3.2.1	บทพรรณนาชมความงาม	145
3.2.2	บทพรรณนาชมธรรมชาติ	160
3.2.3	บทพรรณนาความรู้สึก	170

บทที่	หน้า	
6	การวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เพชรมงกุฎในแนววรรณคดีวิจารณ์ตะวันตก	179
1.	การวิเคราะห์โครงเรื่อง	182
2.	การวิเคราะห์ตัวละคร	191
7	ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	212
บรรณานุกรม		216
ภาคผนวก		224
ประวัติการศึกษา		245

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย